

dečki, vsi praznični. Ko pridejo v cerkev, se začne sv. maša, katero so sami častiljivi gospod šolski vodja brali. Bil je tudi blagoslov s presv. rešnjim telesom, med sv. mašo pa sv. obhajilo. Ko pri zavzivanji strežnik pozvončka, utihnejo orgle, mašnik se obernejo k šolski mladosti, in ji neizrečeno mično in ginljivo govore na serce. Razkladajo mladim poslušavcom kdo je ta, ktereга bodo ravno kar prejeli, in kako da se morajo od zdaj naprej vsake naj manjše pregrešne prilóžnosti ogibati. Povedó jim tudi vse dušne nevarnosti, ktere jih čakajo i. t. d. Res, kamnitno bi moglo biti serce, da bi ne bilo ginjeno pri takem milem govoru. Marsikteri materi se je uternila solzica, ko so otroci združeno ponavljali kerstno objubo in s svojim duhovnim očetom glasno molili tri božje čednosti. — Slava bodi čast. gospodu vodju idrijske glavne šole, ki tako lepo skerbé za pravo srečo svoje šolske mladosti! — Ne morem pa drugače, da tudi nekaj omenim, kar mi pri tej lepi slovesnosti nikakor ni dopadlo, in to je bilo nemško petje. Lepo so peli otroci, posebno lepo tudi ondotni učiteljski pripravniki, toda še veliko lepše in vse bolj ginaljivo bi bilo petje, ko bi bili otroci tudi vse razumeli, kar so peli. Peli so: „Komm, o fromme Christenschar.“ Ali ni veliko bolj prijetno za slovensko uho: „Pridi molit, o kristjan!“ Po tem so peli: „Deinem Heiland, deinem Lehrer.“ Tudi ta pesem je prav lepa v Dolinarjevih bukvicah: „Sion, hval' odrešenika!“ — Naj bolj pa se mi je čudno zdelo, ko se pri blagoslovu oglasi nemški „Heilig.“ — Oj lepe in mile slovenske pesmi, kaj ste se vendar zamerile, da vas tu pa tam, kerščanskemu, pobožnemu duhu na škodo, celó v cerkvi ne terpé!

Janez Kogej, učitelj.

Iz Jelšan. Dragi „Tovars!“ Z veseljem Ti povem, da so pri nas ljudje zelo vneti za domačo reč, — in ker imajo že davnej slovensko šolo, je ne bo treba še le zdaj gosp. D. napravljati. Mislimo da gosp. D. še ni kaj šole po deželi obiskoval, ker jih hoče še le zdaj posloveniti. Naj pride med Slovence na terzaško primorje, bo vidil, da imamo po kmetih povsod slovenske šole, ravno tako tudi na Kranjskem. Ako misli gosp. D. še le zdaj po deželi slovensčino vpeljati, naj jo vpelje pri prenapetih nemcih, da si bodo tudi oni en čas z njo glavo belili, kakor smo si jo mogli Slovenci beliti z nemščino. Naši Slovenci zdaj le še po tem hrepéné, da bi tudi c. k. vradniki Slovcem po slovenski, v domačem jeziku dopisovali. Da je to resnica, sem se že večkrat prepričal, posebno pa tudi unikat, ko sem stariše tistih otrok, ki iz šole ostajajo, in tiste ki otrok celó nič v šolo ne pošiljajo, povabil v šolo. Na moje vprašanje, zakaj da otrok v šolo ne pošiljajo, sem sledeče odgovore dobil: „Radi bi deca v šolo pošiljali posebno zato, ker jih po slovenski učite. Zeló nam dopade, da nam fantič ali deklica kaj doma prebere, kar razumemo; ali zdaj imamo dosti opravila po senožetih, in potrebujemo otroke, da nam vodo donasajo, ali male otročiče varujejo.“ Drugi so odgovorili: Pa kaj nam koristi, če znajo naši otroci po slovenski brati, ako pa nam gospodje vradniki po nemški ali laški dopisujejo, ter nobeden ne razume tega! Mi bi radi, da bi nam bila šola na vse strani za dušne in telesne potrebe koristna. Ko bi nam vradniki po domače pisarili, bi nam večkrat dolgo pot in marsikteri krajcar prihranili, ki ga večkrat po 3 ure dalje kakemu pisarju nesemo, pa še véasi v

svojo škodo. Ravno pretečeni teden je dobil Juri Valenčič iz Novokračinne od vikše vojaške vradnije iz Vidma priložne pisma, ktere je mesca junija v Ljubljani nekemu zakotnemu pisarju zročil, da bi mu prošnjo za sina naredil. Plačal je pisarja dobro; ta pa ni družega storil, kakor da je priloge brez prošnje zapечатil, in napis načerkal; in tako, kakor je šlo na pošto, tako je zopet nazaj prišlo.¹⁴ Tretji pravi: „Kolikokrat nam kaki pisar vse drugače pismo napiše, kakor mu velimo; ako bi bilo po slovenski, ne bi nas prevaril!“ i. t. d. Vidi se, kako zelo želé, da bi bile pisma, ki se kmetom zdelujejo, slovenske. Rekel sem jim, da se v deržavnem zboru ravno zdaj poganjajo za pravice vseh, toraj tudi za naše. Posebno so bili veseli, ko sem rekel, da se bomo v šoli po kmetih tudi učili kaj od kmetijstva, sadjoreje, čebelarstva, živinoreje i. t. d. „To bi bilo za kmeta!“ so djali, in vsi so poterdili, da je dobro, da deca v šolo hodijo. Obljubili so mi, da jih bodo od zdaj naprej radi pošiljali v šolo; in res, od tistega časa jih imam vedno polno šolo. Prav veseli me, da sem brez vsega kaznovanja in brez velicega truda čez štirideset učencov pridobil. Zahvaliti se pa moram za to tudi našemu prečast. gosp. dekanu, ki so vsi vacti za slovenščino in šolo, in radi v prid šole vse storé, kar koli jih prosim. 29. avgusta bomo imeli učiteljski zbor.*) Z Bogom!

Jelšanski učitelj.

IZ LJUBLJANE. Predzadnje „Novice“ so nam prinesle to le preveselo novico: „Izvedili smo za gotovo, da se bo kerščanski nauk na tukajšnji gimnazii, po izrečenem dovoljenji milostljivega našega knezoškofa gg. dr. Jerneja Vidmar-ja že prihodnje leto v slovenskem jeziku učil, pa da prečastiti katehet g. Jože Marn že tudi v ta namen potrebne učne knjige spisuje. Slišali pa smo tudi, da so svetli knezoškof sami kateheta naše realke prečastitega g. Lesar-ja vprašali, ali ne bi tudi začel kerščanski nauk v domačem jeziku razlagati, v kar se je rodoljubni gospod z velikim veseljem vdal. Razglašaje to preveselo novico ne moremo se zderžati, da bi iz serca ne zaklicali: Živili nam taki verli duhovni gospodje, vredni nasledniki slavnih, skozi svoje dela neumerlih prednikov! Vera in narodnost je pač jedino, kar je Slovencu iz tisučletne nesreče, iz tisučletnega zatertja ostalo; za kar se on že sto in sto let z vsemi močmi, z mečem, umom in s poterpežljivostjo bojuje. Zvesto je vodila naša duhovščina narod v tem svetem boju; in umela mu je to jedino blago do danas, proti vsem viharjem sovražne sile srečno ubraniti in zderžati. Komu se serce ne širi od visokega spoštovanja, od vroče zahvalnosti, čitaje, kako je naša duhovščina v prejšnih temnih časih, kakor veri, tako tudi narodnosti bila jedina podpornica; kako je bila od nekdanj na čelu in začetnica vseh rodoljubnih del; tako je še dan današnji slovenstvu naj terdnejši steber. Tako velja. Nosite tedaj naprej zastavo z napisom: „Bog in narodnost“ in Slovenci vam bomo vselej z verno vdanim, navdušenim sercem nasledovali!“ — „Uč. Tovarš“ tudi prav iskreno deli to preserčno veselje z verlimi „Novicami“, ter iz globočine svojega serca kliče z njimi: Slava! — pa še toliko bolj, ker se že samo po sebi razume, da se bo zdaj tudi v naših poglavnih šolah kaj spremenilo in na bolje obrnilo. Bog daj srečo!

*) Prosimo, pišite nam, kaj se bote pomenkovali.

Vredn.

Iz Ljubljane. Letošnje zadnje šolske preskušnje so bile v ljubljanskih ljudskih šolah tako le:

- a) v normalni šoli so se začele 25., in so jenjale 29. jul. Iz povabila k preskušnjam se vidi, da

v I. šolskem razredu se je učilo	118 učencev	22 ur na teden,
„ II. „ „ „ „ „	207 „	44 „ „ „ „
„ III. „ „ „ „ „	231 „	44 „ „ „ „
„ IV. „ „ „ „ „	256 „	66 „ „ „ „
„ muzični šoli „ „ „ „	26 „	25 „ „ „ „
„ nedeljski „ „ „ „	310 „	9 „ „ „ in
„ preparandii „ „ „ „	20 „	31 „ „ „ „

Slovenskemu jeziku je bilo v vseh štirih razredih 25 ur na teden odločenih.

- b) V dekliški poglavni šoli pri Ursulinaricah so bile preskušnje 30. in 31. jul.

v I. šolskem razredu se je učilo	244 učenk	50 ur na teden,
„ II. „ „ „ „ „	200 „	25 „ „ „ „
„ III. „ „ „ „ „	172 „	25 „ „ „ „
„ IV. „ „ „ „ „	112 „	27 „ „ „ in
„ ponavljavni šoli „ „ „ „	60 „	28 „ „ „ „

Slovenskemu jeziku je bilo v vseh štirih razredih kakih 12 ur na teden odločenih.

- c) V mestni šoli za dečke je preskušnja danes 1. avg. Tukaj se je učilo:

v I. šolskem razredu	85 učencev	22 ur na teden,
„ II. „ „ „ „	68 „	22 „ „ „ „
„ III. „ „ „ „	69 „	22 „ „ „ „

Slovenskemu jeziku je bilo v vseh treh razredih 15 ur na teden odločenih.

Učni jezik za vse predmete je bil sploh čisto slovenski.

„Tovaraš“ bi marsikaj omenil od napredovanja ljubljanskih ljudskih šol, vendar bo raje še malo počakal, da bo, kar zadeva slovenščino, kaj več novega in veseljšega povedati mogel.

Iz Ljubljane. Letošnji letopis ljubljanske gimnazije je obdarjen s preznamenitim slovenskim spisom: „Slovnice slovenskega jezika“, kterega je spisal gosp. J. Marn. — Prihodajč bomo kaj več govorili od tega krasnega sestavka.

Iz Ljubljane. Povedali smo že enkrat, da nabiramo nekaj povestic, pesmic i. t. d. za mladost, in da jih bomo v posebnih zvezkih na svitlo dajali. Danes pa povemo, da se prvi zvezek te mladinske knjiznice že natiskuje, in da bo v sredi tega mesca (avg.) izgotovljen. Imenoval se bo:

„Darek pridni mladosti“.

Obsegal bo precej prav micnih kratkih in daljših povestic, pesmic in drugih takih spisov za našo mladost, kakorsnih še do zdaj nimamo. Pridjano je tudi nekaj tisknih podob, ktere se prav lepo stikajo s primernimi spisi. Akoravno je že pozno, jih vendar priporočamo vsem gosp. šolskim prednikom, učnikom in vsem mladinskim prijatom, da bi jih kupovali za šolske in druge darila. — Bolj natančno naznanilo teh novih bukvic bo prinesla priloga v „Novicah“.

Iz Ljubljane. — i. — Eno kopo orehov za šolske vakance. — Prišli so prijetni šolski prazniki, kateri bodo z nas trudnih šolnikov stepli debeli šolski prah in odpravili marsikaki madež učiteljske čemernosti in nevolje. Odahnili se bomo, kakor truden dinar, kateri ves božji dan terdo dela za kosček suhega, črnega kruha in za par grošev, ter se zvečer usede na ljubo domačo klopec, na katero mu je že tolikrat mila večernica svetila in mu hladila spoteno celo. — Ljubi tovarši, veselimo se tega terdo zasluženega počitka! Zraven pa tudi skerbimo, da ne bomo pozabili, kaj smo, in kaj tirja od nas naš težavni stan. Mi slovenski učitelji naj bi o letošnjih šolskih praznikih premišljevali in si odgovarjali te le važne vprašanja:

1. Ktere so prave in prve dolžnosti vsakega, posebno pa slovenskega učitelja?
2. Kaj in kako naj bi ljudski učitelj v šoli učil, da bi bila šola pravo vseučilišče za prosto ljudstvo?
3. Kaj je narod, in ktera šola je na pravi narodski podlagi?
4. Kako si učitelj pri vseh zopernostih svojega stanu vedno ohranjuje mirno, zadovoljno in veselo serce?
5. Kako učitelj naj bolje skerbi za svoje dobro ime in za pravo poštenje?
6. Kako učitelj razširja ljubezen do domovine in do maternega jezika?
7. Kako bi se delalo, da bi se šolski nauki pri odrasčeni mladosti prav ukoreninili? *)

*) Kdor bo ktereга teh orehov naj bolje in hitreje stolkel, mu bo „Uč. Tovarš“ ene nove bukvice: „Darek pridni mladosti“ podaril. *Vredn.*

† Ravno kar smo zvedili prežalostno novico, da je prečastiti gospod prošt **Mih. Verne**, slavnoznani slovenski pisavec, umrl.

Imenik visokočast. in čast. g. g. naročnikov. 312. Jan. Mandelc, uč. v Križah. — 313. Mat. Tome, uč. v Skocijanu. — 314. Ig. Križman, uč. v Dornbergu. — 315. Mat. Juh, uč. v Hrenoveah. — 316. Dr. Ant. Murko, nadfajm, in dekan v Hočah. — 317. Fr. Arnuš, kapl. v Hočah. — 319. Lor. Bernik, kapl. v Vodicah. — 320. Pavl. Pfeifer, uč. v Šmartnem. — 321. Greg. Jeger, kapl. v Šmiheli. — 322. Ig. Holcapfel, dekan v Ribnici. — 323. A. Lésar, uč. v realni šoli v Ljubljani. — 324. Jan. Fajdiga, kapl. v Senožečah. — 325. Leop. Božič, uč. v Čubru. — 326. Albin Hofbauer, uč. na Unci. — 327. Jož. Tuma, uč. v Radolici. — 328. Bern. Jevnikar, uč. v Žužemberku. — 329. Jan. Nep. Novak, korar in semeniški vodja v Ljubljani. — 330. Jan. Vračko, poduč. v Mozirji. — 331. Jož. Krašovic, fajm. v Cirklah. — 332. Jan. Juvan, kapl. v Cirklah. — 333. Šim Lomšek, uč. v Cirklah. — 334. Mat. Kukec, uč. v Begnah. — 335. Jern. Brenc, duh. v Dutovljah. — 336. Ant. Flis, naduč. v Laškem tergu. — 337. Jož. Kogej, kapl. na Verhniki. — 338. Fr. Germic v Celovcu. — 339. Mart. Tome, kapl. v Teržiču. — 340. Blaž Lenček, kapl. v Šenkocijanu. — 341. Fr. Walter, kapl. v Galici. — 342. Jož. Florjancič, fajm. v Gornjem gradu. — 343. Prečast. ogledništvo ljudsk. šol v Gorici. — 344. V. č. ogledn. lj. šol v Komenu. — 345. V. č. ogl. lj. šol pri St. Petru pri Gorici.

Listnica. Gosp. Fr. Vučniku pri sv. B.: Naročnino za letošnjega „Tovarša“ ste že o novem letu za celo leto plačali, in zdaj ste nam zopet poslali 1. gl. 50 kr. Prosimo, povejte kam z denarjem! — Gosp. Št. D. p. P.: Vaš dopis je prav mičen, škoda, da nam je že prostora zmanjkalo. — Gosp. J. Nadk.: Vaš sostavek je izversten, — vendar bi ga radi na koncu malo odstrigli, če nam dovolite. — Prečast. gosp. M. St. v B.: Naročnino ste imeli že za celo leto plačano, in zdaj ste poslali zopet 80 kr.; kam jih denemo? —

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.